

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).
- M. kir. Államnyomda**
Nándor-tér 1.
- M. kir. tud. Egyetemi ny.**
Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).
- Bagó M. és Fia**
Ponty-utca 4.
- Goldberger Ignác**
Fő-utca 23.
- Heisler János**
Várkert-rakpart 1.
- Keller Dániel**
Attila-utca 63.
- Müller K. (Münster K.)**
Albrecht-út 3-5.
- Wesselényi Géza**
Zsigmond-utca 11.
- III. kerület (Ó-Buda).
- Bartalits Imre**
Remete-hegy.
- Bichler I.**
Kiskorona-utca 15.
- Wimmer Márton**
Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).
- Barcza József**
Váci-utca 66.
- Belvárosi könyvnyomda**
Váci-utca 79.
- Buschmann Ferenc**
Koronaherceg-utca 8.
- Franklin-Társulat magy.**
irod. int. és könyvny.
Egyetem-utca 4.
- Goszler Gyula**
Aranykéz-utca 1.
- Hunyadi Mátyás, irod. és**
könyvnyomda-intézet
Zöldfa-utca 43.
- Langer Ede és Fia**
Zsibárus-utca 1.
- M. kir. posta- és távirda-**
igazgatóság könyvny.
Főposta-épület.
- Mercur kö- és könyvny.**
Királyi Pál-utca 9.
- Nagy Sándor**
Papnövelde-utca 8.
- Id. Poldini Ede és Társa**
Irányi-utca 1.
- Róth József**
Ujvilág-utca 6.
- Singer Lipót**
Károly-körút 24.
- Süsz Dávid**
Fővám-tér 5.
- Székesfővárosi házi ny.**
Központi városház.
- Ullmann József**
Régi posta-utca 4.
- Várnal Fülöp**
Régi posta-utca 3.
- Werbőczy könyvny. r.-t.**
Vármegye-utca 11-13.
- Wodianer F. és Fiai**
Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).
- Bendiner A.**
Arany János-utca 18.
- Berkovits János**
Hold-utca 27.
- Budapesti helyi érdekű**
vasút nyomdája
Lipót-körút 22.
- Czettel és Deutsch**
Bálvány-utca 12.
- Hamburger és Birkholz**
Csáky-utca 13.
- Hungária-könyvnyomda**
és kiadó-üzlet
Váci-körút 34.
- Kálmán M. és Társa**
Vadász-utca 32.
- Kanitz C. és Fiai**
Vadász-utca 26.
- Károlyi György**
Kálmán-utca 5.
- Kellner és Mohrlüder**
Csáky-utca 9.
- Kertész József**
Mária Valéria-utca 11.
- Kollmann Fülöp**
Arany János-utca 34.
- Krausz S. és T.**
Zoltán-utca 11.
- Légrády Testvérek**
Váci-körút 78.
- Lengyel Lipót**
Vadász-utca 35 a.
- Lőw Ede**
Váci-körút 80.
- Márkus Samu**
Báthory-utca 20.
- Magy. kir. postatakarék-**
pénztár nyomdája
Széchenyi-utca 2.
- Pallas, irod. és nyomdai**
részvénytársaság
Kálmán-utca 2.
- Pesti Könyvnyomda-**
Részvénytársaság
Hold-utca 7.
- Pesti Lloyd-társulat**
Könyvnyomdája
Dorottya-utca 14.
- Pollák Elkán**
Nagykorona-utca 21.
- Pollák M. Miksa**
Akadémia-utca 15.
- Preszburg Frigyes**
Arany János-utca 14.
- Schlesinger és Kállai**
Bálvány-utca 18.
- Thália-nyomda**
Csáky-utca 2/b.
- VI. ker. (Terézváros).
- Brózsza Ottó**
Váci-körút 17.
- Ehrnstein Mór**
Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond**
Vörösmarty-utca 56.
- Európa, irod. és nyom-**
dai részv.-társaság
Ó-utca 12.
- Fővárosi nyomda, vona-**
lózó-s könyvkötő-r.-t.
Podmaniczky-utca 39.
- Fried és Krakauer**
Dalszínház-utca 10.
- Friedmann Á.**
Gyár-utca 54.
- Fuchs Samu és Társa**
Podmaniczky-utca 27.
- Gelléri és Székely**
Podmaniczky-utca 47.
- Gergely Miksa**
Lázár-utca 2.
- Glückselig M.**
Hunyady-tér 7.
- Goldschmiedt Lipót**
Révay-utca 6.
- Gross és Grünhut**
Gyár-utca 32.
- Herrnann Ignác**
Szerecsen-utca 20.
- Hornyánszky Viktor**
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.
- Hunnia könyvnyomda**
Révay-körút 3.
- Kassino Jakab**
Király-utca 26.
- Kaufmann József**
Vörösmarty-utca 52.
- Klauber Ignác**
Új-utca 6.
- Korvin Testvérek**
Révay-utca 14.
- Kosmos műintézet, kö-**
és könyvnyomda r.-t.
Aradi-utca 8.
- Kunusy Vilmos és Fia**
Teréz-körút 38.
- Löbl Dávid és Fia**
Andrássy-út 10. és
Nagymező-utca 26.
- Luszt Sándor**
Gyár-utca 50.
- Minerva kö- és könyv-**
nyomda (tul. Gansl Zs.)
Szerecsen-utca 7/9.
- M. kir. államvasutak**
menetjegy-nyomdája
Csengery-utca 33.
- Markovits és Garai**
Lázár-utca 13.
- Muskát és Friedmann**
Teréz-körút 27.
- Neumayer Ede**
Prófeta-utca 7.
- Orsz. központi községi**
nyomda-részvénytárs.
Váci-körút 61.
- Pollacsek Mór**
Dávid-utca 5.
- Posner K. Lajos és Fia**
Csengery-utca 31.
- Quittner József**
Váci-körút 16.
- Radó Izor**
Váci-körút 1.
- Rigler József Ede r.-t.**
Rózsa-utca 55.
- Schmelcz és Schillinger**
Csengery-utca 51.
- Schmidl Sándor**
Szerecsen-utca 6.
- Spinner Illés**
Dessewffy-utca 43.
- Wellesz és Krammer**
Uj-utca 37.
- VII. (Erzsébetváros).
- Árpád kö- és könyvny.**
(Klein és Kronstein)
Valero-utca 9.
- Athenaeum, irodalmi és**
nyomdai részv.-társ.
Kerepesi-út 54.
- Bárd J.**
Miksa-utca 17.
- Brunner E. és Társa**
Csányi-utca 13.
- Deutsch József**
Károly-körút 7.
- Elek Lipót**
Kertész-utca 37.
- Galitzenstein H.**
Dohány-utca 68.
- Garai Mór**
Károly-körút 3.
- Goldfaden Márk**
Kerepesi-út 36.
- Gonda és Társa**
Akácfa-utca 50.
- Hedvig S.**
Dohány-utca 12.
- Löbl Mór**
Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond**
Csömöri-út 54.
- Nagel István**
Vörösmarty-utca 17.
- Neuwald Illés**
(tul. Berger Ármán)
Dohány-utca 44.
- Pannonia-nyomda**
Rombach-utca 8.
- Propper Leó**
Erzsébet-körút 35.
- Reich Ármán**
Dohány-utca 84.
- Roth és Krausz**
Kertész-utca 23.
- Rubin J.**
Király-utca 13.
- Spatz Henrik**
Dob-utca 55.
- Spitzer Márk**
Klauzál-utca 31.
- Stern Péter**
Kazinczy-utca 35.
- Vasvári és Társa**
Csömöri-út 13.
- Wendt-féle könyv-**
nyomda stb.
Károly-körút 19.
- Zeisler M.**
István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).
- Anglo-nyomda**
Baross-utca 47.
- Budapesti Hirlap nyomd.**
Rökk Szilárd-utca 4.
- Özv. Fried Ignác**
József-utca 14.
- Fritz Ármán**
József-körút 9.
- Hell I. Ede**
Luther-utca 4.
- Klein Vilmos**
Kerepesi-út 73.
- Kohn Simon**
József-körút 5.
- Kossuth Lajos-nyomda**
(tul. Lauffer Jakab és
Holländer József)
Ujvásártér 5.
- Révai és Salamon**
Üllői-út 18.
- Rózsa Kálmán és neje**
Szentkirályi-utca 30.
- Schulcz Adolf**
Baross-utca 81.
- Stephaneum (a Szt. István-**
Társulat nyomdája)
Szentkirályi-utca 28a.
- Szent Anna-nyomda**
Baross-utca 66-68.
- Szent Gellért-nyomda**
(Valter E.)
Práter-utca 44.
- Szent László-nyomda**
Rökk Szilárd-utca 28.
- Weissenberg Ármán**
József-körút 16.
- IX. ker. (Ferencváros).
- Engelmann Mór**
Vámház-körút 15.
- Műszaki irodalmi és**
nyomdai vállalat
(Feldmann Mór)
Soroksári-utca 5.
- Pátia-nyomda részvény-**
társaság
Üllői-út 25.
- X. kerület (Köbánya).
- Első köbányai könyvny**
Jászberényi-út 1.
- Lőrincz F.**
Maglódi-út (Gyűjtő-fogház)
- Merendiák Károly**
Liget-tér 4.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepsi**
Vongrey Gusztáv.
- Aburdánbánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Gasz Mátyás.
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyorsajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Gör. kel. egyházmegyei nyomda.
Gyulai István.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**
»Dóczi«-nyomda (tulajd.: Némédi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilheim Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Antal.
Nánay Lajos.
Rajkovich Károly.
- Balassa-Gyarmát**
Balassagyarmati könyvnyomda r. t.
Halyák István.
Pozsonyi Gábor.
Tokay Lajos.
- Balászfalva**
Gör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Skribauek N.
- Bártfa**
Blayer M.
- Békés**
Báró Drechsel Géza.
- Békés-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelszky József).
Lepage Lajos.
Povázasz testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Pirokska).
Engel Jenő.
- Besztercze**
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Machold F.
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Orüfeld R.).
Ciurcu és társa.
Óabony és Társa.
Ótth János Fia.
Herz és Társa.
Muresianu Aurél.
- Breznóbánya**
Kreiser J.
- Budafok** (Promontor)
Leopold és Frank.
- Buziás**
Ulmann F.
- Csákova**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**
Györgyjakab Márton
utóda: Dreznánd Viktor.
Szvoboda József.
- Csongrád**
Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silher Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czegléd**
Nagy Elek
Sehők Béla.
- Debreczen**
Csokocnai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Hoffmann és Kronovitz.
Kurucz Béla.
Kutasi Imre.
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Detta**
Heldenwanger és Ulmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy községek nyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaföldvár**
Somló Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsu.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.: Pauz S.).
Egri könyvny. részv.-társ.
Erseki lyceumi nyomda.
Lőw Sámuel.
- Enying**
Politzer Jenő.
- Eperjes**
Kósch Árpád.
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór).
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Gusztáv.
»Hunnia«-könyvnyomda (tul.: Gerenday József).
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eőr**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Fiume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jeruscheg O.
Mohovich Emidio
Unio könyvnyomdai műintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogaras**
Thierfeld Lipót.
- Galántha**
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgóc**
Szold Jakab.
Sternier Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létz János és Társa.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Kovács és társa.
Sima Dávid.
- Gyöngk**
Engel József.
- Győr**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Győregyházmegyei könyvnyomda.
Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab).
Surányi János.
- Győr-Sziget**
Gross G. és társa.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (bérlő: Papp György).
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Grünfeld Mózes
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Hala**
Práger Ferencz.
- Hátság**
Ideál-könyvnyomda.
- Hatvan**
Hoffmann J. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhely és Vidéke nyomdája.
- Homonna**
Waller S.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Táttra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyság**
Neumann Jakab.
- Jászberény**
Brünauer Adolf és Társa.
Kacvinsky Zoltán.
Kalocsa és Kubicza.
- Kalocsa**
Jurcsó Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancsovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szödi S.
- Kassa**
Breitner Soma.
Koczányi Béla.
László Béla.
Rosa Viktor.
Vitéz Adolf.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Első Kecskeméti Hirlapkiadó és Nyomda-Részvénytársaság.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László (tulajd.: Fekete Mihály).
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózes.
- Király-Helmeccz**
Klein József.
- Kisbér**
Haftl Kálmán.
- Kis-Czell**
Menyhárt Julia.
- Kis-Jenő**
Gallovcis Jenő.
- Kis-Kőrös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Illés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája. (tul.: Magyar Mihály).
Gámán János örököse.
Gombos Ferencz.
Magyar Polgár nyomdája. (tul.: Ajtay K. Albert).
Polcz Albert.
Zohátsz Ferencz.
- Komárom**
Freisinger Mór.
Hacker Richárd.
Rónai Frigyes.
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szénássy I.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöczbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
Paxner és Biron.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné.
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa**
Málr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-könyvnyomda.
Losonczai Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd.
- Marczali**
Mizsúr Ádám.
- Maros-Ludas**
Glick József.
- Máramaros-Sziget**
Blumenfeld és Dávid.
Mayer és Berger.
Részvénytársaság.
Wider Mendel Fia.
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (tul. Benkő László).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberg G. A.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Dolesch és Braun.
Oyikó Károly.
- Miava**
?
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Forster, Klein és Ludvig.
Stamberger Bernát.
Szélnyi és Társa.
- Módos**
Staits György.
- Mohács**
Bland János.
Rosenthal Márk.
- Monor**
Süveges József.
- Moór**
?
- Mosony**
Grünfeld Ignác.
- Munkács**
Grünstein Mór.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünsberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL
Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR
Égész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.

HIVATALOS RÉSZ.

A Szakkör 1901. január havi programja.

(Körhelyiség: Kerepesi-út 30. sz., Iparos Kör. Nyitva minden szerdán este 7 órától kezdve.)

2-án (szerdán) a körhelyiség nyitva.

9-én (szerdán) este 8 órakor:

FIRTINGER KÁROLY szabad előadása a Chronica Hungarorum-ról.

Ez után, *rendes havi ülés.*

16-án (szerdán) este 1/28-kor:

Választmányi ülés. (A tagok a helyiséget, úgy mint rendesen, látogathatják.)

23-án (szerdán) *felolvasás.* HERRMANN K.: A m. kir. fejrámoló.

27-én (vasárnap este) *házi estély.*

30-án (szerdán) este 8 órakor: *Vitaestély.* Vezető: MITTERSZKY JÓZSEF. *A választmány.*

Az ujságokról.

Hogy e helyen az ujságokról írok, melyeket naponta sok-sok ezer példányban termel a technikának mesterműve: a rotációs, annak megvan a maga oka és magyarázata. A fővárosi nyomdaipar föllendülésének egyik hatalmas tényezője az ujság s a vidék nagyobb városaiban is napról-napra jobban fejlődik a hirlapirodalom. S ez a rohamos fejlődés egyre nagyobb helyet követel magának a nyomdában s egyre nagyobb tömegét köti le a munkáskezeknek. A nyomdatulajdonos igen sokszor egyuttal ujságkiadó is, a vidéken majdnem mindig. Szoros kapocs fűz tehát bennünket az ujsághoz, és ezért méltó vele foglalkozni annak a lapnak hasábjain, mely a nyomdászat előbbrevitelét és a szakműveltség terjesztését írta fel zászlójára.

Mert valljuk be őszintén, a magyar ujságcsinálókra is ráférne egy kis szakmabeli haladás és önállóság. Ezt nem az ujságszedőkre nézve állítom, a kikről különben alább szintén elmondom véleményemet, hanem az intézőkre, az ujságkiadókra.

Csodálatos, hogy ezeknek az uraknak mind- eddig nem jutott eszükbe, hogy megalapítsák a magyar *ujságformát*. Azt a tipografiai jelleget, mely oly szerencsésen rányomta bélyegét a francia, olasz, német, angol és amerikai lapokra. Hát bizony a magyar ujságoknak nincs meg az a saját külön ábrázatuk, mely őket a másnyelvű ujságoktól előnyösen megkülönböztetné. Legtöbbjünk a német lapoktól vette kölcsön arczatát és alakját. Most, mikor legnagyobb a forrongás az ujságkiadás terén, mikor egyre-másra keletkeznek új és új vállalatok, mikor már a magyar ujságírás rég európai színvonalra emelkedett: igazán itt volna az ideje, hogy a magyar ujság technikai formája is kialakuljon azzá, a mivé tulajdonképpen már régen kellett volna lennie: *magyarrá*.

Azt állítják ugyan még a hivatottak is, hogy nincs magyar stíl. Lehet, hogy így van, de én — bármily csekély értéke van is szerény véleményemnek — nem hiszem. Az a jelleg, a mely ott ül a debreczeni czivis makrapipáján, az ékesen kifaragott csutorán s a magyar lovak sallangos szerszámjain, az magyar stíl, nem lehet eltagnadni. S a nyomdai magyar stíl is megvan, ott szunnyad valahol az idők, méhében s ki fog egykor pattanni, felszínre hozza majd valamikor a magyar szakműveltség s a magyar könyvnyomtatás lelkesedése és ügyszeretete. A magyar *vonalaknak* is van *nyelvök*, csak az a baj, hogy most még nem tud senki beszélni rajta.

Ha az ujságok magyar stílje nagyjából kialakul, akkor már nem lesz nehéz dolog belőle lassankint az egységes magyar nyomdászati stílt is megteremteni.

Van azonban a magyar ujságoknak is egy sajátságuk, melyet lehetetlen említés nélkül hagyni. Ezek a *sajtóhibák*. Ebben az egyben tagadhatatlanul első helyen állnak minden nemzet lapjai között. Igaz, hogy az ujságcsinálás lázas munkája közben sok minden megtörténhetik, de olyan borzalmas sajtóhibáknak, a minők

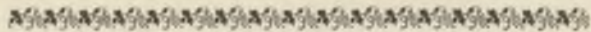
bizony még a legelőkelőbb lapok hasábjain is napirenden vannak, még sem szabadna meg-
esniök.

Ennek a szomorú dolognak igen sok oka van. Ezek között egyik legfőbb az ujságírás felületes gyorsasága, továbbá tapasztalatlan fiatal diákok alkalmazása korrektorok gyanánt. De mostanában a jó ujságszedő is ritka, mint a fehér holló. A régi, gyakorlottabb ujságszedők jó nagy része kiszorult az ujságoktól s helyükbe hiányosabb készültségű, csekélyebb intelligenciájú elemek léptek. Pedig az ujságszedőnek igazán intelligensnek kellene lenni, ritka jó kéziratolvasónak és általánosabb műveltségűnek, hogy helyét sikeresen betölthesse. S az ujságkiadók is beláthatnák, hogy többet ér a tisztességesen fizetett szakképzett munkás, mint az olcsó, de megbízhatatlan munkaerő.

Különben ez a kérdés szorosan összefügg a *tanonc-képzéssel*. S a tanonc-képzés hiányos és felületes lesz mindaddig, míg életbe nem lép a régóta tervezett *nyomdászati szakiskola*, melyre oly szép hivatás várakozik.

Úgy látszik, a magyar stíl előbb megszületik, mint ez a hasznos, régóta sürgetett intézmény, melyre már igazán olyan égető szükségünk volna!

MORÓCZ JENŐ.

A háromszinű és az autotipiai nyomás.

(Felolvasatott a Szakkör november 7., illetve december 5-iki felolvasó-estélyén.)

Felolvasásom témájául a háromszinnyomást választottam és pedig azért, mert ennek bevezetése a könyvnyomdászatba igen fontos hatással bír, meg lévén oldva az a kérdés, miként lehet könyvnyomdai sajtón a kromonyomást utánozni, sőt kevesebb költséggel és kevesebb munkával nagy hatást elérni. Sokan lesznek a hallgatók között, a kik a háromszinnyomást ugyan ismerik; tudják, hogy három lemez kell hozzá és tudják, hogy sárga, vörös és kék festékből áll az összeállítás, de nem volt alkalmuk annak előállítását közelebbről megismerni. Azért leszek bátorfelolvasásomban e tárggyal foglalkozni.

Három alapszinnel való kísérletek már a tizenhetedik század közepén tétettek rézlemezek nyomásával; a tizennyolcadik században pedig ezt az eljárást fekete vázlatlemez alkalmazásával tökéletesítették. Az újabb időben (1865-ben) br. Ransonnet foglalkozott többszinű nyomatok előállításával, a három alapszín felhasználásával és négy év múlva Ducos de Hauron foly-

tatta ezeket a kísérleteket. A következő évben a prágai Husník tanár fordította figyelmét a háromszinnyomásra és a müncheni Alberts József figyelmét is felhívta erre, még pedig igen kedvező eredménnyel, a miben dr. Vogel E. berlini és Eder¹⁾ bécsi tanárok útbaigazításait ügyesen alkalmazta. Mindazonáltal az eljárás még csak a kísérletezés stádiumában maradt, míg 1890-ben dr. Vogel, a kromolitografus Ulrichhal egyetemben, a kérdést újból tanulmányozta és oly tökéletességre vitték ezen a téren, hogy ez az eljárás a mindennapi használatban rendkívüli értéket nyert.

Először persze úgy látszott, hogy csak a fénynyomat fog tökéletes eredményt a háromszinnyomásban elérni, mivel itt homogén (hasonló sűrűségű) festékrétegek kerülnek részint egymás mellé, részint egymásra, melyek azután teljes színeket és árnyalatokat adnak. A könyvnyomtatásban való alkalmazásnál, a hol félárnyalatok töretlen felületen lehetetlenek, sőt ezeknek pontokká közbenfekvő fehérrel kell feloszlan, az eredmény eleinte igen kétes volt. Folytonos tanulmányozás és gyakorlati kísérletezésekből azonban kitűnt, hogy ez a körülmény akadályt nem képez; kék és sárga pontok sűrűn egymás mellett épp oly szép zöldet adnak, mintha azok, a fénynyomat festékrétegei módjára, egymást fednék. A könyvnyomdászatban használt háromszinnyomás fő nehézsége a klisék előállításában rejlik. Ezek előállítására először három fényképfelvétel és ezek után az üvegháló segítségével három autotipiai negatív készítenőd. Az első három felvételnek az a célja, hogy a kép alap- vagy főszíneit szétválasszák, a mire a sugárnyelők, azaz színes üveglemezek szolgálnak, melyek az eredeti kép minden olyan színét, a melyre az illető lemezre nem valók, fehérnek mutatják, mondhatni felszivják és csak a kívánt színű sugarakat bocsátják keresztül. Sárgának ibolyaszínű, vörösnek zöld és kéknek narancsszínű sugárnyelőt használunk. Az így készített alapszín-felvételek szolgálnak aztán az autotip-lemezek előállítására és ez a meglehetősen körülményes és fáradságos proccszus, továbbá az a körülmény, hogy e felvételeket még gondos retusírozásnak és a színek kiegyenlítésének kell alávetni, okozza azt, hogy eme klisék árai meglehetősen magasak. Mindennek daczára, ez eljárásnak a könyvnyomdászatban való alkalmazásával első sorban nyomdai megtakarítás érhető el, mivel itt három lemezzel állíthatjuk elő ugyanazt, a mihez a közönséges szinnyomásnál hat, vagy nyolcz, sőt több, a könyomásnál pedig, mely különben is igen lassú, legalább 12 kő kell. Hogy mit lehet e téren elérni, arról a most már mind gyakrabban előforduló szép nyomtatványok tanuskodnak, melyek a könyvnyomdai háromszinnyomásnak bámulatraméltó termékei és a színek mélysége és melegsége, az árnyalatok és színváltozatok tökéletessége által még a szakembert is meglepi. A háromszinnyomáshoz jó klisék, jó gép, jó festék s kemény és pontos egyengetés szükséges.

A háromszinnyomás sikerének igen lényeges része azonban mégis csak a festékektől függ. Legtöbb esetben teljesen tisztának és határozottnak kell azoknak lenni, azaz minden festék csak olyan legyen, a minőnek nevezik, vörös csak vörös, a sárga vagy ibolya felé való minden közeledés nélkül; a sárga tisztán sárga, narancsszínnek minden nyoma nélkül; a kék csak kék, minden zöldes vagy vöröses árnyéklat nélkül. Az ilyen festékek előállítása természetesen a gyár részéről különös figyelmet és gondot igényel, de azok készítése nem lehetetlen.

Az eredetinek mineműsége vagy színhatása szerint azonban az is előfordulhat, hogy úgy a sugárnyelő a fényképfelvétel alkalmával, mint a nyomdafestékek színárnyékatai is, kis eltolódást szenvednek. Az ilyen eset felismerése a gépmester dolga és ez a körülmény is bizonyítja, hogy mily nehézségekkel állunk szemben a háromszinnyomásnál. Tévedés volna azt képzelni, hogy minden színes eredetit az ő teljes művészi színhatásában tudunk reprodukálni, mindazonáltal remélhetjük, hogy ez a nehéz feladat is megoldható lesz a háromszinnyomás módszerével. A nyomás maga oly sorrendben történik, hogy a sárga nyomatik fedőfestékkel először, mire azután vörös és végül kék következik fényfestékkel. Mindkettőn átlátszik az alul fekvő sárga és az egészre egyeztetően hat, miért is a színek e sorrendje a nyomtatásnál mindig betartandó, mert ha pl. a fedő sárgát a másik két szín valamelyikére akarnók nyomtatni, egészen hamis eredményt nyernénk. A siker legelső kelléke természetesen itt is, mint minden más színnyomásnál, a legnagyobb gondosság; hogy ezt teljesen szakértő, mondhatni művészi, minden színárnyéklatot figyelembe vevő egyengetésnek kell megelőzni, csak természetes.

A háromszínű könnynyomatás átvitele a kereskedelmi térre legújabb keletű, s Förster és Borris Zwickaiban voltak az elsők, kik ezt az eljárást az akcidenciába is átvitték. A legtöbb ilyenművű kliséket a prágai Husník és Häusler cég állítja elő, utóbb Schelter és Giesecke, Löwy és még mások is foglalkoznak ilyen klisék előállításával. A híres Angerer és Göschl cég azonban nem tartja elegendőnek a három szint és még egy negyediket (a feketét) használni kiegészítésül.

Ma már hazai cinkográfusaink is foglalkoznak a háromszinnyomású klisék előállításával, s ha ezek ma még nem versenyezhetnek a külföldiekkel, úgy ez nem a képességen, hanem inkább a rendkívül költséges berendezésen mulik. Reméljük azonban, hogy rövid idő alatt itt is oly eredményt fognak elérni, mint a külföldön, a mi hazánk nyomdásziparára nézve csak kívánatos lehet.

...

Az autotipiának óriási jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy majd minden nyomda foglalkozik ezzel a többnyire hálás munkával. Hogy ez itt-ott ritkábban fordul elő, annak okát a

kivitel körüli gyakorlatlanságban kell keresnünk. Autotip-klisék egyáltalán szakavatott kezelést igényelnek, ha azt kívánjuk, hogy a nyomtatás eredménye kielégítő legyen.

A legnagyobb figyelmet a felékelt autotipia megfelelő előkészítésére és gondos zárására kell fordítani. Nem kevésbé fontos a nyomótőkéknek pontosan a betűmagasságba való állítása és azoknak minden ponton egyenlő magas fekvése, az alátételezéseknek pedig a tőke egész felületét fedni kell.

A horganylemezzel való nyomásnál a csilinderburkolatnak szorosnak és lehető keménynek kell lennie, mivel lágy burkolatba a nyomás túlságosan mélyen hatol be és ez által a klisé csekélyebb mélyedései lenyomatnak. Két-három ív vékony, jól kisimitott kartonból készített alátét, melyre nedvesen még egy borítóívet feszítünk, rendszeren elegendő a jó lenyomat biztosítására. A csilinder nyomófelületét jól fedő burkolat a nyomtatott ív szabatos eltávolítását is lehetővé teszi, feltéve, hogy az ívfogók jól vannak beállítva.

A lemez alatt való egyengetésnek csak ott van értelme, a hol csakugyan használható ólom, vagy, a mi még jobb, vas alátételekkel rendelkezünk, a melyek a lemeznek tetszés szerinti fölemelését megengedik. A kép sötét helyeinek aláakásához már a gyengébb kivágások is elegendők, melyek vigyázva ragasztandók fel, hogy az egyes részletek pontosan elhatároltassanak. A fametszésnél és galvanonál érvényben levő egyengetési módszer nem alkalmazható a maga teljességében az autotip-nyomásra. Ha a csilinderburkolatok különféle kiegyenlítésekkel ragasztanak be, hogy bizonyos hatást érzünk el, akkor az autotipedzés könnyen összefüggéstelennek, vagy inkább szétdaraboltnak látszhatnak. Ezért oly rendkívül fontos a lemeznek alulról való egyengetése ott, a hol ez egyáltalán alkalmazható, mert ez által a nyomó-csilinderen való egyengetés a legcsekélyebb mértékre szállíttatik le.

A rendelkezésre álló hengerek a jó autotipnyomás sikerére szintén lényeges befolyással vannak. Igen lágy, vagy nagyon tapadó hengereket sohase használjunk, hogy az autotipia csekélyebb helyeinek időelőtti bemázolódását lehetőleg megakadályozzuk. Az olyan hengerek, melyek már kissé megkeményedtek, de azért még hasznavehetők, a legalkalmasabbak a szóban forgó nyomdai munkára; ezeket azonban oly pontosan kell beállítani, hogy a mintát csak gyengén érintsék.

Komoly beleszólása van az autotipnyomásba a kemény és jó minőségű festéknek. A jobb fajta mű- vagy akcidenszfesték korántsem elegendő ehhez a kényes természetű nyomáshoz, sőt a legjobb illusztrációs és dísznyomó-festékek veendő e célra, melyek már kis mennyiségben is jól fedik az edzés sötét részeit; csakis ezeknek alkalmazásával érhetünk el a fáradtságnak megfelelő eredményt. Csekélyebb értékű festék használatánál a nyomótőke folytonosan elkenődik, mi által folytonosan tisztogatás válik szükségessé. A festék

jó dörzsölése is fontos szerepet játszik, mert minél jobban van a festék eldörzsölve, annál tisztább lesz a nyomás, minthogy az autotipia finom recézése a nem jól dörzsölt festék által való elkenés iránt igen érzékeny; ez a körülmény a színes festékek használatánál fokozott mértékben lép előtérbe. Jobbfajta autotipnyomásra négy festőhengerrel ellátott gépet kellene használni, a mivel a nyomás körüli sok minden nehézséget meg lehetne szüntetni. Mielőtt valamely festéket autotipnyomásra akarunk használni, a festékkövön való elsimitással meg kell azt vizsgálni tisztaságára nézve, a mikor is könnyen meglátjuk, hogy a festéket még egyszer kell-e eldörzsölni, vagy pedig az a kívánt cél elérésére teljesen alkalmatlan.

A legfőbb azonban, mondhatni minden, az autotipnyomáshoz a papiros megválasztása. Mit használna a fentebb említett szabályok még oly pontos betartása, ha a használt papiros az egész fáradságot hiábavalóvá tenné. A papiros a nyomás eme módjánál a legfontosabb kellék és kívánatos volna, ha az ezzel foglalkozók odahatnának, hogy az autotipia számára a teljesen csomótlan, nem nagyon törekeny, kifogástalan sima felületű papír magától értetődő kellék legyen. Rosszabb minőségű papír nem fogja a nyomást a maga egészében felvenni, sőt foltossá teszi.

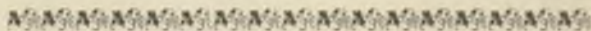
A fenti jó tanácsok megszívlelése után még csak kifogástalanul működő, megfelelő erős szerkezetű gépre kell figyelmünket kiterjeszteni. A gyorsajtó erős szerkeze a szóban forgó célra elengedhetetlen, mert a gép lökése és rángása ez által, szemben a gyenge szerkezetű géppel, a legkisebb mértékre van szorítva. A nyomócilinder egyenetlen működése által természetesen a nyomás is tisztátlan és egyenlőtlen lesz és ezt kell első sorban az autotipnyomáshoz elkerülni.

Az autotipiák nyomásánál a kép szélén gyakran látható fekete szegélyek kétségtelenül a túlságosan vastag cilinderburkolat következményei. Ebben az esetben a cilinder felülete túlnagy és nincs helyes arányban a nyomóalappal. Ilyen jelenségek fellépése alkalmával vizsgáljuk meg a cilinder fogaskerekén levő osztóvonalat olyanformán, hogy a burkolatra élével állított vonalzó a megfelelő osztóvonalal vág-e. Esetleges eltéréseket a cilinderkerület kibérbítésével küszöbölhetünk ki, hogy a nyomócilinder pontos kikapcsolódását elérhessük. A cilinderburkolat néha igen tekintélyes vastagságot ér el, de az autotipia- és egyáltalán az illusztráció-nyomásnál az egyengetésnek oly vékonynak kellene lennie, a milyen egyáltalán lehetséges.

Az ívkiemelés az autotipnyomáshoz sokkal kényesebbnek mutatkozik, mint bármely más nyomtatványnál, miért is az igen vékony szálak csak ott fussanak, a hol a lenyomatnak világos vagy szabad helyei vannak; ugyanez áll a kiemelő pálcákra, melyek ilyfajta nyomáshoz csak szükség szerint alkalmaztatnak, hogy a bepiszkolódásnak eleje vétessék. Ujabbán a frissen nyomtatott íveknek a kiemelésnél beálló elmázolódását

a kivezetőszerkezet újraalakításával kerülnek el, ezt a szerkezetet a különösen autotipiák nyomására berendezett gyorsajtókra alkalmazzák. Ily gépek használatánál a kifogástalanul tiszta munka úgyszólván biztosítva van.

NÁDOR LAJOS.

A magyar királyi posta.

A hirdetés- és plakátbélyeg eltörlése óta sok zaklatástól szabadult meg a sajtó meg a nyomdatulajdonos.

Nem kell most már folytonosan evidenciában tartani a hirdetések után járó 30 krajczárokat, a melyeket sokszor a saját zsebéből fizette ki a kiadó, mert a hirdető időközben tönkrement és a hirdetés-díjjal adós maradt.

A körleveleket, plakátokat, kalendáriumokat se kell már lebélyegeztetni, nyomhat azokból bárki tetszése szerint, minden megszorítás nélkül.

Ezelőtt, ha valamely nyomdász elfelejtette megmérni a színes papirost és a papirgyárak által szállított alakot hajtotta össze és így nyomatta arra a krajczáros bélyegű plakátokat, akárhányszor meglelezték, mert az nagyobb volt 1250 négyszögcentiméternél. Ezekből a papirosokból majd mindig le kellett vágni, ha nem akartak összetűzni a fináncokkal.

A körlevelek tekintetében meg éppen valóságos káosz uralkodott.

Egyik városban egész bátran szétoszthatták a T. Cz. megszólitással készült körleveleket, míg másutt csak posta útján lehetett azokat széjjelküldeni.

Mennyi méreg és vesződség volt a kalendáriumok felülbélyegzésével is! Sokszor a legszebb munkákat tették tönkre a pénzügyi hivatal bélyegzőjével, a melynek mindegyikéért hat krajczárt kellett lefizetni. Valóságos adó volt ez a nyomdász nyakán, különösen a fali naptáraknál, a melyeket rendszeren ingyen adott megrendelőinek. A 60-as évek végén és a 70-es elején az ilyen fali naptárak, ha azokon rajta állt a négy (B. u. é. k.) betű, bélyegmentesek voltak és mint újévi üdvözlést tekintették.

De hát most már ezektől a zaklatásoktól is megszabadultunk és nincs dolgunk többé a fináncokkal. Annál különösebb és érthetlenebb dolog, hogy most meg a magyar királyi postán észlelünk olyan jelenségeket, a melyek eszünkbe juttatják a régi bélyegkalamitásokat.

Az *ujságok mellékletei*l kezdik egy idő óta „szigorúbb” ellenőrzés alá venni s még a könyvalakú mellékletek után is, ha azok nem nehezebbek 25 grammnál, 1 fillért, ha pedig nehezebbek, 2 fillért követelnek, *mert nincs rányomva, hogy azok a lap mellékletei.* Ellenben, ha a petroleum-árjegyzékre rányomják a *Pesti Hirlap* fejét és folytatólagosan számozzák, úgy azt a mellékletet a laphoz tartozóknak tekintik.

Ez az utóbbi eljárás helyes is, mert ha megszűntették a hirdetésbélyeget, akkor ne követeljen *mellékelési* díjat a posta sem. Az a mellékelési díj még abból az időből való, mikor hirdetés-bélyeg volt. Megszűnt az egyik, meg kell szünni a másikkal is. De hogy a laphoz tartozó szövegért miért kell mellékelési díjat fizetni, az csakugyan érthetetlen és nem értik azt a postahivatalnokok sem.

Ámde itt a központban nem egyszer megesett már, hogy egyik-másik hivatalnok hivatkozott a posta-szabályokra és a *könyvből olvasta* ki a szentenciát, hogy igenis, fizetni kell, mert a regénymellékleten, vagy a könyvformátumra tördelt más szedésen nincs rajta, hogy az a lapnak melléklete.

Ilyen esetben kettőt tehet a kiadó: bosszankodik és fizet. Ha ezt a kettőt megtette, úgy elexpediálják a lapját, sőt még írást is adnak róla, hogy ez és ez az újság ennyi és ennyi példány után kifizette a kiszabott mellékelési díjat.

A kiadó, vagy kiadóhivatal azonban ebbe nem nyugszik bele, hanem másnap kérdést intéz a postához, hogy miért kellett neki most mellékelési díjat fizetnie, holott évek óta ezt sohase tette. Ha valakinek van türelme és ideje, úgy megtudhatja, hogy igenis, őtet jogtalanul kötelezték a mellékelési díj fizetésére és tessék egy bélyegtelen folyamodványt írni, a melyben okait és kérelmét előadja. Mert a mit a postás bevesz, azt el is kell könyvelnie; a mit pedig elkönyveltek, azt nem adják ki rigófütyre, csak instánziára.

Elvi határozatok, meg tudja a czopf még miféle „döntvényeket“ kell előbb hozni, hogy az ember a pénzét visszakaphassa.

És tessék elhinni, hogy mi ezért egy cseppet se okoljuk a hivatalnokokat. Kevés olyan lelkiismeretes, szorgalmas tisztviselőt ismerünk, mint a milyenek a postások, a kik igazán bámulatos módon végzik sziszifuszi munkájukat.

Tudjuk azt is, hogy igen sokszor fiatal „tanfolyamosok“ vannak szolgálatra beosztva, a kik több újszeretettel, mint rossz akarattal végzik nehéz munkájukat. Ezek szegények ma a telegrafnál, holnap a levélpostánál, azután a hírlapexpedíciónál dolgoznak, naponkint délután pedig, egész este 8 óráig, az unalmas leckeórákat hallgatják végig. Ezek a fiatal emberek bizony leginkább csak az utasításokra vannak hagyatva s onnan böngészik ki, hogy mi a teendőjük. A postautasítások pedig még most is elég nehézkesek és sok bennök a felesleges sallang. Ez pedig a postánál csak hátramaradást okoz.

Szerintünk az volna a leghelyesebb és legmodernebb, ha a posta ne azt nézné, hogy hány és milyen melléklet van a lapban és hogy rajta van-e azon a *melléklet* sor, hanem csak arra ügyeljen, *hogy a lap-példány ne legyen nehezebb a megengedett súlynál*. Ha több, úgy követeljük a bélyeg-többletet; de azt is csak *utólagosan*. Ne tartsák vissza az expedíciót egy

percig se, mert akkor sem a posta, sem a hírlap nem állhat feladata magaslatán.

Az állannak tökéletesen mindegy az, milyen alakban, milyen papíron hirdet valaki. Mert ha én portékámat a Budapesti Hírlaphoz mellékelve hirdetem, úgy azt akarom, hogy az annak az újságnak kiegészítője legyen. És ha lehet az akkor, ha azon egy sorral, a lap nevével több van, lehet az a nélkül is.

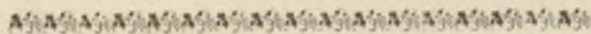
Meg vagyok győződve, hogy a postaszabályokban csak feledékenységéből maradt benne az a paszszus, a mely a hírlapok mellékleteit két kategóriába sorozza. Olyanokra, melyek a lapnak kiegészítő részei és olyanokra, a melyek nem tartoznak ahhoz.

A hirdetésdíjak eltörlése csak akkor lesz igazán tökéletes, ha eltörlik a lapok mellékelési díját is, mint a mely szintén nagy adó a hirdetőkre és zaklatás a nyomdászra és kiadókra egyaránt.

Ma, mikor mindenfelé gyorsvonatok röpitik világgá az újságokat, nagyon postakocsi-korbelt izű az a szabály, a mely így is, meg úgy is magyarázható, s a mely sem a hivatalnokoknak, sem a közönségnek nem lehet kedves, az állannak meg nem hajt tizedrészenyi hasznót se, mint a mennyit nemzetgazdasági szempontból árt a magyar iparnak és kereskedelemnek.

Ajánljuk e sorokat a főnökegyesület és az újságkiadó urak figyelmébe, mert őket érdeklí legelső sorban.

T. Á.

Rajz a nyomdászatban.

Nem is olyan régen volt még, — némely helyen tán még manapság is úgy van — hogy, ha jobbféle akczi-denzmunkáról volt szó, az e munkával megbízott szedő elővette az e célra összegyűjtött betűöntödei és egyéb mintákat, kikeresett valamely, az adott körülményeknek leginkább megfelelő mintát és igyekezett azt a nyomda szegényes anyagából lehetőleg hiven utánozni. Hasonlóan járt el a nyomó a színezést illetőleg. Hogy illeté-kep az eredmény szerény volt, azt mondani sem kell.

Vajjon mi okozta eme gyámoltalanságot, a szolgálai utánzás, a sablonszerű munka kényszerét. Bizony semmi egyéb, mint hogy az az időkakczi-denzszedői nem tudtak rajzolni, ennek következtében teljesen járatlanok voltak az ornamentikában; a színtechnika alapismerete — eme, szakmánkban majdnem nélkülözhetetlen ismeret — hiányzott és így az elegendő tudás az önálló koncepczióhoz nem volt meg.

Az akkori idők anyaga már magában is olyan természetű volt, hogy alig engedett meg nagyobb változatosságot, a betűöntödek által készített mintáktól való nagyobb eltérést.

A betűöntőipar fejlődése és óriási versenye azonban aránylag rövid időközben a körzet- és betűanyag tömértelen faját és változatát hozta piacra. Ugyancsak ez a

verseny eredményezte, hogy a betűöntődék — a termékeiket feldolgozó nyomdászatnak könnyebbségére óhajtván lenni — használatban egyszerűbb, azért mégis szebb és változatosabb, az idők műizlésének jobban megfelelő körzeteket hoztak forgalomba.

Az idők változó iránya halomra döntötte a régi — ma már ódonnak nevezett — klasszikus iskola díszítési alapelveit. Ugyanez a vihar seperte el a hosszas tanulmány és sok fáradsággal megállapított tipografiai díszítés elméletét is. Körzeteink, betűink, mert egy újabb irány, a *szabad irány* divatjamultta tette azokat. Ez irány annyira kiforgatta a multat és annyira vitte az egyeduralmat, hogy daczára letűnt zajos multjának, még most is sok helyen kísért.

Mint már fennebb is szó volt, régi anyagunknál a rajzolni tudás az akcziidenszszedésnek nem volt éppen elengedhetlen feltétele, unosuntig elég volt a lipcei „háromsor szabálynak“ megfelelően kusza vonalakkal megjelölni sorainkat.

De minő más igényekkel lép fel a rajzolást illetőleg a modern kor szülötte, a szabad irány és ennek utódja: a szeczeszió. Most már feltétlenül szükséges a rajztudás, nemcsak gondolatnak, eszmének papírra való rögzítéséhez, de főleg a körzetanyag helyes felhasználásához, a sorok céljának megfelelő helyes elrendezéséhez és leginkább újabb és újabb változatok készítéséhez.

Ma már a szabad irányon messze túl vagyunk, benn élünk a „legmodernebb irány“ fénykorában és tudjuk, hogy ez igényel még csak alapos rajztudást.

És bizony a tapasztalat azt bizonyítja, hogy ez a fontos tudomány nem részesül a kellő méltatásban, a szedők túlnyomó része feleslegesnek tartja, arra ügyet sem vet, a kinek pedig a kellő előismerete megvan, nem gyakorolja.

A rajz gyakorlása nemcsak fontos, de kellemes szórakozás is.

A mi a rajzot illeti, hazánk szakmabeli tényezőit is szemrehányás illeti, mert nem méltányolják kellőképpen annak fontosságát.

Szükséges volna megfelelő szakemberrel rajz-oktatási kurzust rendezni. Külföldön évről-évre rendeztetnek ilyen rajztanfolyamok, melyek azután kiegészítetnek kiváló akcziidensz-szedők által vezetett vázlatkészítőtanfolyamokkal.

A külföldön már régen szokásban van, hogy minden kisebb-nagyobb pályázatra kiírt akcziidensziánál vázlatok is küldhetők be, sőt leginkább ilyenek érkeznek be.

A Szakkör legutóbbi címlap-pályázatánál már tapasztalhattuk ezt a dicséretes ujtást.

Az akcziidensz-szedőre kellemesebb a kevesebb fáradsággal járó vázlat elkészítése, melyből odahaza üres idejében többet is elkészíthet, míg a szedés elkészítése nemcsak fáradságos, hanem az üzlet részéről is áldozattal jár, melyre nem minden üzlet hajlandó és eset-

leg elvonja a pályázattól az erőket. A bíráló bizottság pedig a vázlatokban sokkal dúsabb anyagot kaphat, mert míg a szedésről készült levonatból alig lehet a rendesen rövid pályázati idő alatt egynél többet elkészíteni, addig vázlatból többet készíthet a szedő, gondolatai és képessége pedig nincsenek a nyomda anyagának szűk határa közé szorítva.

Azért hát ajánlatos volna a pályázatoknál — hiven a mérvadó külföldi szokásokhoz — vázlatokat is versenyre bocsátani. Így elérnők azt, hogy a rajzolást szélesebb körben megkedvelnék.

Most még csak arról akarok néhány sort írni, miként tanuljuk meg a rajzolást.

A rajznak olyaténkép való megtanulásáról, — ha az előismeret hiányzik — hogy természet után rajzolhassunk, szó sem lehet, csupán arra kell szoritkozunk, hogy a nyomdászathoz szükséges rajzot megtanulhassuk.

E rajzolás tudvalevőleg ahhoz szükséges, hogy az akcziidensz-szedéshez előkészületképen vázlatot készíthessünk, azaz eszméinket, gondolatainkban megfogamzott, a stílnak megfelelő körzetek, díszletek és sorok elrendezését vázlat szerűen — tehát nem egész pontosan, de azért eléggé felismerhetően — papírra rajzoljuk.

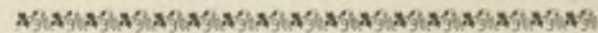
Elsőbben is szüksége s amértani rajz megtanulása, azaz legalább is egyenes és görbe vonalak, szögek (háromszög, négyszög, ötszög stb.), körök szerkesztése. Mértani ábrákból készített díszek (mäander, mozaik stb.) készítése.

Ha ezekből kellő gyakorlatunk van, áttérhetünk egyes könnyebb ornametumok mintáinak utánrajzolására. Legcélszerűbb nyomdai díszítéseinkből egy-egy darabot nagyobbítva megrajzolni. Természetesen nagy türelem kell ehhez és nem fog azonnal sikerülni, de hát gyakorlat teszi a mestert.

Midőn már némi jártasságot sajátítottunk el az ornamentális rajzban, áttérhetünk tulajdonképeni céllunkra, a vázlatkészítésre. E célra legjobb kész akcziidensz-szedést utánozni és ezt ismételni mindaddig, míg ismét ebben is kellő gyakorlatot szereztünk és ezután áttérhetünk az önálló kísérletezéshez.

Ennyit óhajtottam dióhéjban elmondani, mert bővebben magyarázva, bizony nagyon sok helyet foglalnék el.*

AUGENFELD M. MIKSA.

Bécsi levél.

Deczember hó.

Szállóigévé vált az a vélemény, hogy Bécs az egész-ségtelen osztrák politikai viszonyok miatt fejlődésében visszamaradt a többi európai nagy városok mögött, vagy legalább is stagnál. Bizonyos kárörömmel hangoztatják

* Bármikor szívesen bocsátjuk rendelkezésére lapunk hasábjait.
Szerk.

ezt különösen Budapesten, mely az utóbbi évtizedekben — legalább külsőleg — igen rohamos haladást mutat föl.

Mióta pedig a 48-as évek hazai iparpártolási akcióját ismét megkezdték, tagadhatatlan, hogy az osztrák ipar mindinkább kiszorul Magyarország területéről, ámbár csak a közvetlen import kevesbedett, mert azért igen sok osztrák vállalkozó pénze csinálja a magyar ipart, sőt talán most inkább, mint valaha, mert a mióta az osztrák iparnak hadat üzentek, azóta az osztrákok nem Ausztriából küldik az árut Magyarországra, hanem egyszerűen ott helyben készítik és terjesztik az iparcikkeket. Igaz, hogy ez lényeges különbség, mert ezek az osztrák iparvállalatok míg egyrészt magyar munkásokat foglalkoztatnak, másrészt emelik a forgalmat, de azért még sem teljesebb be a „Los von Wien“ jelszó, a mi talán nem is volna jó, mert bizony, ha a világforgalomba való beolvadást óhajtjuk, nagyon is rá vagyunk utalva — legalább is Bécsre, nem ugyan politikai, de mindenesetre gazdasági tekintetben s ugyancsak furcsa helyzetbe kerülhetnénk, abban az esetben, ha Bécsnek is eszébe jutna a „Los von Ungarn“ jelszót hangoztatni.

Ezen azonban mi ne igen törjük a fejünket, inkább nézzünk egy kicsit körül, hogy vajjon ez a kutya-macska-barátság milyen hatással van az itteni kereskedelmi és ipari viszonyokra és pedig különös tekintettel szakmánkra.

Az ellenhatás tényleg érezhető a császárváros közéletében, de nem annyira, mintha most már minden tevékenység szünetelne, ellenkezőleg, itt is éppen úgy hangoztatják az osztrák ipar pártolását és emelését, mint a hogy nálunk a hazai iparnak óhajtának pozíciót és jövőt teremteni. Hogy pedig ez a tevékenység nem olyan lázas, mint a magyar fővárosban, az a német faj nyugodtabb temperamentumában rejlik; de azért mindenki csendesen és szorgalmasan munkálkodik és igyekszik a helyzetet javítani, a hogy lehet, mert azzal tisztában vannak itt is, hogy a mostani helyzet nagyobb akció kifejtésére nem alkalmas.

Mindamellett a megélhetési viszonyok nem olyan szomorúak, mint például éppen Budapesten, ámbár a régi polgári jólét és „Gemüthlichkeit“ igen halványan pislog.

A város külső képe nem olyan üde és fiatalos mint Budapesté, sőt inkább fakó, régies, de azért nem kell ám azt hinni, hogy éppen semmi sem történik, mert épp ez idő szerint nagyobb szabású városrendezési munkálatok vannak folyamatban. Igaz, hogy a munka igen lassan megy és hogy ezentúl sem fog valami óriási lépésekben haladni, az több, mint bizonyos, mert a városi költségvetés nem kevesebb, mint 12 millió hiányt tüntet fel.

Ezek a dolgok annyiban érdemelnek említést, a mennyiben közvetlenül a nyomdászatra is bírnak befolyással, melynek felvirágoztatásáról a mostani beteges

politikai viszonyok mellett nem igen lehet beszélni, nem mintha a fennálló nyomdák nem volnának eléggé elfoglalva, hanem azért, mert a nyomdatermék mindinkább a gyári tömegkészítés jellegét nyeri, a melynél a művészi ambíció és érték majdnem teljesen háttérbe szorul. Sokan talán jó jelnek tekintik ezt, úgy gondolkozván, hogy éppen az elfoglaltság miatt nem igen érnek rá a nyomtatványok művészi kiállítására is súlyt fektetni, mert hiszen a jó közép feketenyomás, különösen nagy mennyiségnél, többet hajt a konyhára, mint a nagy gondot igénylő műnyomás. Pedig hát a nyomdászati e mérsékelt nivója az új nyomdaalapítások sokszor egyoldalú korlátozásában és a mostoha sajtóviszonyokban rejlik. A régi nyomdák megállapodnak a náluk megszokott és hozzátehetjük előkelő egyszerűségükönél, mert azt mindenesetre meg kell vallanunk, hogy a mű- (Werk-) és illusztráció-nyomást Bécsben rég idő óta nagyon szépen kultiválják. De ezen kívül aztán egy cseppet sem törődnek a nyomdászati művészeti részével. Új nagyobb vállalatok pedig az említett kedvezőtlen sajtóviszonyok miatt nem igen jönnek létre s így természetesen a bécsi nyomdászati nem is tart lépést azzal a rohamos haladással, mely szakmánk terén széltében-hosszában tapasztalható. Egypár üzlet itt is dicséretes kivételt képez és hogy a műnyomdászati kultiválása Bécsben nem háládatlan dolog, mutatja az erkölcsei elismerés mellett az anyagi eredmény is, de ez a kivétel aránylag olyan csekély, hogy azért Bécs még sem tudja magát felküzdeni arra a magaslatra, melyet különben szerencsés fekvésénél, történelmi múltjánál és egyéb iparágak terén elért szép sikereinél fogva méltán érdemelne.

Rokonszakmánk, a litográfia már éppen ellenkezőleg, folyton előre tart és esőppet sem törődik a modern fotokemigrafia tökéletesbedése által felmerült konkurencziával. Ez a sokszorosító iparág hatalmasan fejlődik és egy lépéssel sem marad a többi számottevő európai világvárosok mögött. Különösen a plakátművészet áll magas fokon. Legújabbán pedig a Graphische Gesellschaft által forgalomba hozott úgynevezett „kőpapírral“ olyan rendkívül czélszerű segédeszközt nyert a litográfia, mely a produkciót nemcsak megkönnyíti, hanem a kőkészlet redukálása következtében jelentékenyen olcsóbbá teszi.

Hanem a fametszőkre mostanában ugyancsak rossz idők járnak.

Ezek hiába igyekeznek művészi tökéletesség által a kemigrafiai reprodukció nyomását ellensúlyozni; itt, a hol az olcsóbb tömegprodukczióra helyezik a fősúlyt, zöldágra vergődni sehogy sem tudnak. A munkacréket aránylag rosszul fizetik (legalább nem olyan jól, mint a kőrajzolókat) és nem is igen foglalkoztatják.

Szólnom kellene még különösen a nyomdász-segédék és az újabb generáció szakbeli törekvéseiről, de ez ilyen általános keretbe be nem fér; erről tehát máskor.

SOMOS ÁRPÁD.

Olvasóinkhoz.

A deczemberi füzettel bevégezzük a tizedik évfolyamot s jövő füzetünk már a *XI. évfolyamnak* lesz az első száma. Nemcsak az esztendőnek, de a XIX-ik századnak is utolsó hónapja a mostani deczember és ezzel vége lesz a sokat emlegetett fin de siècle-nek.

Az új századra lázasan készül mindenki, a melyet előre is a gyorsaság századának nevezhetünk. Gyorsan kell haladnia mindenkinek, a ki boldogulni akar s tudnia kell mindent, a mi körülötte történik. Ebben a lázas sietségben mi se akarunk elmaradni és éles, kutató szemmel vizsgáljuk a szakmánk terén fel-felbukkanó újabb dolgokat, hogy azokkal megismertessük olvasóinkat.

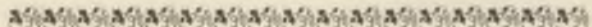
A mi hasznos, a mi jó és szolid újdonság tudomásunkra jut, azt azonnal közreadjuk. Ellenben hallgatással mellőzzük, vagy bíráló megrovással ismertetjük az olyan efemer értékű jelenségeket, a melyeket nagy lármával akarnának a jóhiszemű közönségre rátukmálni.

Egyszóval mi az új században is a régiiek leszünk: a haladás barátai és a felületességek ostromozói.

Ez lesz programunk a jövőben s ezzel indulunk az új századba a régi, kipróbált munkatársakkal, a kikhez — mint eddig is mindig — besorozzuk a fiatal generáció ambiciózusabb tagjait is, hogy minél népesebbé és értékesebbé tegyük a magyar szakirodalom harczosait.

Ezzel a fogadalommal kívánunk olvasóinknak és munkatársainknak kitartást az új században, a közelgő új esztendő alkalmából.

A Grafikai Szemle
szerkesztősége.

VEGYESEK.

Műmellékletünk ötszínű kromotípiái nyomás, mely *Hornyánszky Viktor* cs. es kir. udvari könyvnyomdája sajtója alól került ki. III. Béla király és felesége koronáit ábrázolja a művészies munka, a mely oly plasztikusan domborodik ki a papirosból, hogy az ember szinte utánok akar kapni. Úgy a magunk, mint olvasóink nevében köszönjük a Hornyánszky-czégnek ezt a szép karácsonyi ajándékot, a melynek örülhet minden olyan magyar könyvnyomtató, a ki nem a párisi kiállítás zsűrije szemével nézi e kiváló műintézet produktumait.

A lapunk jelen évfolyamának czimlapjára kiírt pályázatra összesen négy pályamű érkezett be, a következő jelígek alatt: »Egyszerűség«, »Magyar motívumok«, »Jövő«, »Grafikus«. Az eredményéről jövő füzetünkben számolunk be, a mikor is a pályanyertes czimlapot a tartalomjegyzékkel együtt közöljük. — A pályabíró bizottság f. hó 17-én ülést tartott ez ügyben s egyhangúlag a »Magyar motívumok« jelíges munkának ítélte oda a 40 koronából álló pályadíjat. Felbontatván a jelíges levél, abból íj. *Aigner Antal* szaktárs (Buschmann-nyomda) neve került ki.

A Magyar Nyomdászok Évkönyvének 1901-iki évfolyama immár megjelent; a XVI. kötet semmivel sem áll hátrább, mint az előzőek, sőt sok tekintetben haladást látunk, a mi természetesen első sorban a szerkesztőnek: *Tichy Ákosnak* az érdeme, a ki a tőle már megszokott annyi gondossággal, szakavatottsággal válogatta össze a közleményeket, hogy az egész könyv igazi tárháza a hasznos tudni valóknak. Az idén — megszűnővén a naptári bélyegilleték — ismét teljes naptárt is ad az Évkönyv, melyben nem a sablonoszerű, nagyrészt használatlan, senki által nem viselt czifra neveket találjuk, hanem többféle régi, híres naptárakból összeszedett főzsgyökeres magyar neveket, természetesen a mindennapi használatú névnapok mellett. A cikkek maguk mind ismert szakírók tollából kerültek ki; különösen hecses Csapodi professzornak a könyvnyomtatók szeméről írt orvosi cikke, melyben csupa megszivlelendő jó tanácsokat találunk. A könyv kiállítása a mai modern nyomdászat színvonalán áll; a hirdetések szeredése mintaszerű általában, közben azonban néhány igen szép, műmelléklet-számba menő lapot is találunk. Valóban nem szabadna e minden tekintetben hasznos és szép könyvnek egyetlen nyomdász asztaláról sem hiányozni; s meg is vagyunk róla győződve, hogy szaktársaink most már sietni fognak maguknak megszerezni e szép munkát, addig, míg a tagjaink és előfizetőink példányainak szétküldése után fenmaradt korlátolt számú készlet elnem fogy. Az Évkönyv ára most már 1 korona 40 fillér helyben, vidékre pedig 1 korona 54 fillér, melynek fejében portómentesen kapják a megrendelők a könyvet. Megrendelhető a Grafikai Szemle szerkesztőségénél (Budapest, V., Hold-utca 7.). Végül ideiktatjuk a könyv tartalomjegyzékét, mely maga ajánlja legjobban a művet. Ime: Teljes naptári rész. Bélyegilletékek. XX. (Szerkesztőtől.) Rákosi Jenő az új század sajtójáról. Régi naptárakról. (Firtinger Károlytól.) A könyvnyomtatók szeme. (Dr. Csapodi Istvántól.) A modern illusztráció. (Novák Lászlótól.) Korunk. (Schwartz Adolftól.) A gyorsajtok. (Fuchs Zsigmondtól.) Az újabb irányzatok betűi. (Radnai Mihálytól.) A jövő nyomdász-nemzedékről. (Gelléri Mihálytól.) Szecceszízió — modern irány. (Butkovszky Bertalantól.) A könyvnyomtatás divatjai. (Augenfeld M. Miksától.) Szakbibliográfia. Egyesületi tudnivalók. Könyvnyomdák jegyzéke. Postaszabályok. Hirdetések, négy dízmelléklettel.

A főnökegyesület a múlt hetekben küldte szét tagsági okmányait, melyek igen csinos grafikai termékek; különösen díszes azonban az a példány, melyet *lovag Falk Zsigmond* úr, a Pesti könyvnyomda részvénytársaság elnök-igazgatója — »a magyar nyomdászat felvirágoztatása körül szerzett elévülhetlen érdemeiért« — mint az egyesület örökös díszelnöke kapott. A szép munka az *Athenacium* sokoldalú produktív képességét dicséri.

Az államsorsjáték plakátjai most kerültek ki a *m. kir. államnyomdából*. Örömmel regisztráljuk, hogy az államnyomda ezzel a munkával egy tipografiai mesterművet produkált. A plakát kiválósága abban nyilvánul leginkább, hogy első pillanatra még a szakember is litografiai terméknek tekintí, pedig az egész plakát — a fekete szöveg kivételével — czinkmaratás útján lett reprodukálva. A munka másik érdeme az, hogy úgy a rajz, mint a maratás és a galvánok előállítására az államnyomdát dicséri, a mennyiben mind az intézetben készültek. Örvendetes ez esemény még azért is, mert ez a munka eddig kontár-kézben volt, s annak vállalkozója ugyanilyen költséggel silány dolgot produkált, míg a mostani plakátnak művészi kivitele a magyar nyomdaiiparnak igazán dicséretére válik.

Magyarország legelső nyomdatermékét, a *Hess Andráis* által a budai királyi várakban 1473-ban előállított *Chronica Hungarorumot* adta ki faksimile-nyomtatásban *Rauschburg Gusztáv* fővárosi könyvkereskedő. Adott ki már

a Magyar Tudományos Akadémia is ily hazai ősnymtatványokat — úgy gondoljuk, hármát-négyet — hű utánnyomásban, de ezek éppen csak a nyelvészeknek és történet-tudósoknak váltak hasznára, a tipografus csupán imitációt kapott azokkal, melyből nem lehetett kellő képét nyerni az eredetinek. S éppen ez adja meg a jelen kiadásnak értékét, hogy elejétől végig látjuk szemünk előtt az eredeti alkotásnak legparányibb vonásait teljes hűségben. A faksimilemezek — szárharmizezrenegy negyedréti oldalra terjedőleg — *Weinwurm Antal* intézetéből kerültek ki, míg a könyv nyomtatását az *Athenacum* részvénytársaság végezte. Nagybecsű a *Fraknoi Vilmos* által írt tanulmány is, mely mintegy bevezeti Hess András munkáját és kilencz sikerült hasonmás képpel van disztive. E tanulmányból megtudjuk, hogy a *Chronica Hungarorum* csak hét példányban van meg s ezek közül a legdíszesebben festett a lipsei egyetemi könyvtárban őrzetik. A Ranschburg-kiadás a budapesti Magyar Nemzeti Múzeum példánya után készült. Ára a valóban ritka becsű könyvnek 20 korona.

Röpke Lapok cím alatt *Kner Izidor* gyomai könyvnyomtató időszaki újságot ad ki, melynek most megjelent száma csupa meghívókkal van tele. Olyan szép, tiszta, egyenletes nyomású ez a füzet, hogy szinte szerethők sok nagyobb fővárosi nyomdának mintául ajánlani. De ha megdicsérjük a szép nyomást, elismeréssel adózunk a szedő munkájának is. A szakember, ki nem ismeri a magyar vidék ízlését, szokását, talán egyik-másik meghívónak a szedését ósdinak fogja találni. Pedig épp ez az ósdias forma mutatja azt, hogy a Kner-nyomda mindig tudja, kinek milyen munkát kell csinálni. Mert bizony az egyszerű földműveseknek, vagy a szerény viszonyok közt élő vidéki iparosoknak csak nem csinálhat szecessziós elrendezést, nem használhat pofoncsapott betűket, hanem összeszedi a régies »öreg bötűket« és azokból állítja össze a szöveget. A műveltebb osztály is megtalálja ebben a magáét, van igen sok szép modern dolog is a Röpke Lapokban, a melynek egyik oldalán szerényen meghívózza ezeket olvassuk: »Özönével kapom az ország minden részéből a jóleső, meglehangú elismeréseket, melyeket nem akarok reklámként felhasználni, ezen füzet jó bizonyossága czógem szállítóképességének.« Bizony ennél jobb bizonyosság nem is lehet a Kner-nyomda magas színvonalá mellett s ez alkalomból, mikor örömmel lapozgatjuk a vidék »Hornyanyszkyjának« e legújabb mintakötetét, mi is jó szívvvel csatlakozunk az elismerők csoportjához.

Házi estélyünk — mely november 25-én lett megtartva — kitűnően sikerült. A két kis vigjátékot, melyek műsoron voltak, vetélkedő ügyességgel adták elő a vigszínházi színész-növendékek és műkedvelőink. Műsor után táncz volt, mely jó kedélyben tartotta együtt a záróráig díszes közönségünket. — A *Szilveszter-estélyre*, mely válogatott bohókás programmal és reggelig tartó tánczezelal van egybekötve, e helyen is föl hívjuk tagjaink figyelmét.

Könyvkiállítást fognak rendezni jövő évi márczius és április havában Budapesten, melynek történelmi részét magára vette a muzeumok és könyvtárak országos bizottsága, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága és az Iparművészeti Múzeum, míg a modern kiállítást a Magyar Könyvkereskedők Egyesülete rendezi.

Naményi Lajos hírlapíró Nagyvárad városa nyomdász-történetét írta meg, mely munkájából felolvasta a *Szenczi Kertész Abrahámról* szóló fejezetet a Magyar Történelmi Társaság ülésén. Szenczi Kertész Ábrahám életéről igen keveset tudunk s az újabb, jelesen a Naményi kutatása sem sokat derített föl életéből. Valószínűen Szempezen született, hogy mikor, nem tudjuk; külföldön tanulta a könyvnyomtatást s mint a műhelyében nyomtatott száznegyvenhat munka vallja, jeles mestertől. Itthon Nagyváradon telepedett meg, ott lakott, míg a török Nagyváradot 1660. nyarán elfoglalta,

akkor előbb Kolozsvárra, onnan Nagy-Szebenbe költözött és ott halt meg 1667. táján. Az ő műhelyéből került ki a legdíszesebb, elzevir nyomású magyar biblia. A biblia kinyomására I. Rákóczi György, a bibliaolvasó erdélyi fejedelem, a ki ötvennégy évre terjedő életében huszonhét-szer olvasta elejétől végig a bibliát és felesége, Lorántffy Zsuzsanna buzdította és segítette. A sajtót és az elzevir betűket Rákóczi a maga költségén hozatta külföldről. A terv szerint tizezer példányban nyomatták volna a váradi bibliát, egy példánynak ára tíz-tizenkét forint volt, a mi mai értékben kétszáz koronának felel meg s mégis úgy kapkodták, hogy a sajtó nem győzte nyomni. Kertész Ábrahám Váradon kezdte a biblia nyomását, de Kolozsváron fejezte be. II. Rákóczi György érdemét a magyar nemesség adományozásával honorálta. Az armális elmondja, hogy a fejedelmi kegyesség Kertész Ábrahámot, a kinek szülői szegény, paraszt, de nem szégyenletes sorban éltek, a nemesek közé emeli s adományoz neki czímert, a melynek két részre osztott, kék és fekete mezűjű pólyájában betűtípusok, griffmadár, két fehér rózsza és egy sárga lilium vannak.

A kassai könyvnyomdászok könyvtár-alapjuk javára 1901. január 5-én jelmezes parasztbált rendeznek, melyre meghívó gyanánt *Hirmondó* című lapot adtak ki.

A Linotype-szedőgép vezérképveletét Ausztria-Magyarországról részére a Dukes M. czégtől a bécsi *Gutenberghaus Gebr. Geel* czég vette át.

Bécsben folyó hó 17-én leplezték le *Gutenberg János* szobrát a király és az uralkodóház számos tagja jelenlétében.

A Bauer-féle frankfurti és barcelonai betűöntő-czég beküldte díszes kiállítású mintakönyvét. A jó hírű czég e könyvben tízfajta antikva és néhány mediaeval fajú betűgarnitúrát mutat be s egy jubiláris antikvát, három közönséges kurzivot, két mediaeval fajtát, kilencz fraktur betűt, schwabachert, orosz és görög betűket. Az 516 oldalra terjedő könyv második részében a kiemelő és műszedéshez való betűk láthatók 160 oldalon. Azután következnek egyéb különleges rendeltetésű díszbetűk és a körzeteknek, vignettáknak tömördek sokasága; befejezésül pedig a rézlóniák. A könyv kiállítása igen fényesnek mondható. Borítéklapja *Honegger Miksa*, a lipsei grafikus akadémia tanára rajza szerint készült, míg a belső czímnap és a különböző alcímek nagyobbbrészt *Waltzlik A. M.* szaktársunk mester munkái. Az egész vaskos kötet egyöntetűségéről és nagy haladásról tesz tanuságot, mely a Bauer-czég régi jó nevét csak erősíti.

Ötven szedési és nyomási műlapból álló mintagyűjteményt adott ki az ismeretes *Deutscher Buch- und Stein-drucker* című szaklap Berlinben, összeállítva azokat a nevezett lap V. és VI. évfolyamából. A remek kiállítású füzet most, karácsony előtt, éppen apropos kínálkozik ünnepi ajándéknak; ára 3 korona és postadíj fejében 40 fillér. Törekvő akcziódsz-szedőinknek igen ajánljuk a legkülönbözőbb rendeltetésű műszedésekből álló pompás gyűjteményt.

A Virág-Pollák-féle táviró. Erről az immár világhírűvé lett magyar találmányról érdekes megjegyzést mond el a Nemzetgazdasági Szemleben egy gyakorlattal bíró szakember. Ez a táviró — úgy mond — kétségen kívül zseniális találmány, de arra, hogy a táviratozás mai módját átalakítsa, még egyáltalában nem alkalmas. A készülékkel ugyan rengeteg sok, óránként 60.000 szót lehet továbbítani, de a gyorsaság gyakorlati értéke még fiktív dolog. Ahhoz ugyanis, hogy a készülék a táviratot felvehesse, az eredeti szöveget egy papírszalagra kell átvenni hosszabb és rövidebb, a Morsejeleknek megfelelő lyukak alakjában. Ez az átvétel egy írógép-féle szerszámon történik, a melylyel óránként legfeljebb annyit lehet lekopogtatni, mint a Hughes-féle telegrafgépén: 1800 szót. Ha tehát a távirat leadásához ezt az időt is hozzávesszük, akkor a találmányról nem lehet kimondani, hogy azzal óránként 60.000 szót lehet továbbítani. Óriás

előny azonban, hogy a táviratot előkészítő lekopogtatás alatt a vezeték nincsen igénybe véve, vagyis a vezetéken tényleg mehet óránként 60.000 szó.

A levelezőlapok fölírásai. A kereskedelemügyi miniszter a magánipar által gyártott levelezőlapokra alkalmazható fölírások tárgyában következő rendeletet adta ki: 1. A magyar korona országainak postaforgalmában (belforgalom) csak oly levelezőlapok használhatók, a melyek címoldaluk homlokzatán szembeéltő betűkkel magyar nyelven »Levelezőlap« felírással vannak ellátva. A magyar fölírást követheti a »Levelezőlap« kifejezésnek egy vagy több másnyelvű fordítása is, de a másnyelvű jelzések csak külön sorban és csak a magyar nyelvű »Levelezőlap« fölírás alatt állhatnak. A sorrend, melyben a másnyelvű jelzések egymást követik, nincsen korlátozva. 2. A nemzetközi szerződés megkívánja, hogy a külföldi nemzetközi forgalomban használandó levelezőlapok a magyar nyelvű »Levelezőlap« felíráson kívül az 1. pontban jelzett módon a magyar fölírás alatt a francia nyelvű »Carte postale« fölírással is el legyenek látva. A francia fölírás mellett természetesen a »Levelezőlap«-nak megfelelő más nyelvű kifejezés is alkalmazható. A külfölddel való forgalomban különben el kell fogadni a magánipar útján előállított oly levelezőlapokat is, a melyek csupán csak a francia nyelvű »Carte postale« fölírást viselik. Ebben az egy esetben tehát a magyar nyelvű »Levelezőlap« fölírás elmaradhat ugyan, de ily levelezőlapokon e fölírásnak a franczián kívül más nyelven sem lehet helye. 3. Kívánatos továbbá, hogy a külföldre küldendő levelezőlapok a »Levelezőlap«, illetve »Carte postale«, stb. fölírás alatt »Egyetemes postacgyesület — Union postale universelle« fölírással is el legyenek látva. Ennek a fölírásnak a hiánya azonban nem kifogásolható. Az »Egyetemes postacgyesület« fölírás kifejezhető különben a francia nyelven kívül más nyelven is, de ebben az esetben a magyar kifejezés használata is kötelező s ennek elől kell állania. 4. A magánipar által gyártott válaszos levelezőlapnak, magyar nyelven »Levelezőlap«, a válaszlapon pedig »Levelezőlap« (»Válasz«) felíratot kell viselniük. E fölírásnak, valamint ennek a felírásnak francia (»Carte postale«), illetve (»Carte postale réponse«) vagy más nyelvű fordításának az alkalmazására nézve az 1. és 2. pontban foglaltak érvényesek. A magánipar által előállított »Válasz Levelezőlapok« egyébként »Egyetemes postacgyesület« fölírással, vagy — a 3. pontban foglalt feltétel alatt — a kifejezésnek másnyelvű fordításával is lehetnek ellátva. Úgy a belföldi, mint a nemzetközi forgalomban tilos a magánipar által gyártott levelezőlapokon a »M. kir. posta« felíratot és a magyar czimert vagy koronát alkalmazni. 5. Nem esnek kifogás alá az oly levelezőlapok, a melyeken a felírás hozzáírással vagy mechanikai módon a fönti határozatoknak megfelelően helyesbített, vagy a melyeknek előoldalán a meg nem engedett felírások tollvonással töröltettek vagy más alkalmas módon eltávolítottak. Ezeket szem előtt tartva, a m. kir. posta- és táviró-hivatalok a magánipar által gyártott levelezőlapokat csakis abban az esetben fogadják el a levelezőlapokra érvényes díjszabás szerint bérmentesítve, ha azok alakra, nagyságra és a papir minőségére nézve a posta által forgalomba bocsátott levelezőlapokkal megegyeznek és ha azok a felírás tekintetében a fönti szabályoknak megfelelnek. A szabályoknak meg nem felelő levelezőlapokat a m. kir. posta- és táviró-hivatalok levelekként kezelik és a mennyiben mint levelek elégtelenül vannak bérmentesítve, terhelik meg a szabályszerű pótdíjjal, illetve, ha külföldre szólnak, a hiányzó frankóösszeg feljegyzése mellett, a T betűző lenyomatával lásák el.

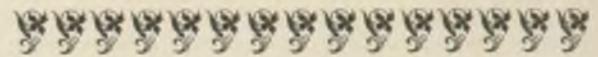
Sir William Luson Thomas, a Graphic és Daily Graphic alapítója és főszerkesztője, a napokban hetvenéves korában meghalt. Ifjú korában a fametszést tanulta Párisban, a honnan

1847-ben New-Yorkba ment. New-Yorkból Rómába, onnan pedig szülővárosába Londonba költözött, a hol gyönyörű illusztrációi a legrövidebb idő alatt ismertté tették a nevét. 1869-ben a Graphicot, 1889-ben a Daily Graphicot alapította, a melyek hírnevéhez még óriási vagyont is szereztek neki. Mint milliomos halt meg Londonban.

A leggyorsabb gépszedő. A Portland Oregonian című amerikai ujság egyik szedője a Linotype-szedőgépen nyolcz óra alatt 83.850 betűt, vagyis 2830 sort billettett le. Állítsuk szembe ezzel a leggyorsabb szedő munkáját, a kinek a nyolcz óra alatt még osztani is kell, tehát nem igen marad több ideje a szedéshez, mint hat óra. az arány $5\frac{1}{2} : 1$, vagyis hatodfélszeres gyorsaság a különbözet a gépszedő és szedő munkája között.

Köszönetnyilvánítás. Legutóbbi házi estélyünkön közreműködő vígszínházi színészkolái növendékeknek, névszerint: *Gidally Fanny* és *Révész Bella* k. a., *Bronyai Lajos*, *Gyárfás Dezső*, *Kardos Dezső* és *Virág Jenő* urak, továbbá *Vörös Vilmosné* úrnő, *Benes Sándor*, *Gyöngyösi Sándor*, *Meilinger G.* és *Salzer J.* uraknak ez úton mondunk őszinte köszönetet szíves fáradozásaikért.

A választmány.

Figyelmeztetés. A Magyar Nyomdászok Évkönyvét csak azok a szakköri tagok kapják meg, a kik legalább augusztus óta tagjai a körnek és illetékeiket legalább november végéig kifizették. A kik novemberi illetékeiket még nem fizették ki a pénztárosnál, azok csak ennek lefizetése után tarthatnak igényt az 1901-iki új Évkönyvre.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszedett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig Wolf Antal egyleti küldönc útján *Rencsisouszky Ferenc* szakköri pénztárosához (VII., Csömöri-út 2., III., 15.) lehetőleg minden hó 10–12-ig.

A Szakkör pénztárosának lakása: VII., Csömöri-út 2., III., 15. Értekezhetni vele naponként délben 1/21–2-ig és este 1/28 óra után.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Több olvasónknak. Felkérjük azokat az olvasóinkat, a kik lapunkat utólagos fizetés mellett kapják, hogy küldjék be az előfizetés összegét, mert mi nem szoktunk postai megbízásokkal alkalmazlankodni, hanem csak a czímzalagon jelezzük az előfizetés lejártát.

G. K. Tessék utólagosan még 70 krajczárt küldeni, mert december elseje óta csak 77 krajczárt fogadunk el az Évkönyvre.

S. Á. úrnak, Bécs. Nagyon szívesen vettük megkeresését; kívánóságának minden tekintetben eleget teszünk; a czíkket közöljük s várjuk a folytatást. A kőpapirosról irandó czikkeket is köszönettel fogjuk venni. Üdvözlét!

A. M. úrnak, Gyoma. Szíves ajánlatát köszönettel veszszük; a költségeket természetesen megtérítjük. Reméljük, hogy gyakrabban lesz szerencsénk lapunk hasábjain.

Felelős szerkesztő TANAV JOZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY

Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

Telefon 62—79.

NYOMDAI · ÜZLETVEZETŐ

több évi gyakorlati tapasztalattal; a szedés és nyomás rendezésében kipróbált elsőrendű szakember, a ki az adminisztratív teendőket, u. m.: a kalkuláció és munkafelosztás, újságkiadói üzlet és papírszakma terén teljes jártassággal működik, a magyar és német nyelvet tökéletesen és némileg a szláv nyelvet is bírja és biztos fellépése van, megfelelő állást keres. Szíves ajánlatok „B. B. 39” alatt a szerkesztőség címére kéretnek. ○○○○○○

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

GRAFIKAI SZEMLE

1900. évfolyamához

piros vagy kék színben 1 korona 40 fillérért, vidékre 1 korona 54 fillérért kaphatók.

Megrendeléseket csak január végéig fogadjunk el. Az azontúl jövő megrendeléseket nem vehetjük figyelembe. A táblákat legkésőbb február 15-ig szállítjuk.

A Rákóczy tanár-féle **Betű-tisztító-só**

a legjobb és legolcsóbb mosószer.

1 (egy) kg. sóra: friss festéknél 15 l. víz, régi „ » » » 10 „ » » » veendő.

Ára: 100 kilogrammos eredeti csomagolásban: 46 korona, 100 kilogrammon alóli megrendelésnél 50 korona, engedmény nélkül, bérmentve. Postacsomag díjmentes szállítással, utánvétellel 3 korona.

A székes-fővárosban a többek közt a következő nyomdák használják: M. kir. Tud. Egyetemi Nyomda, Franklin-Társulat, Székesfővárosi házi nyomda, Légrády Testvérek, Pallas irodalmi és nyomdai r. t., Pesti könyvnyomda r. t., Európa irod. és nyomd. r. t., Hunnia-könyvnyomda, M. kir. államnyomda, Orsz. közp. községi nyomda r. t., Orsz. ügyvédi nyomda, Riegler József Ede r. t., Wimmer Márton, Krausz S. és T., Ehrenstein Mór, Hermann Ignác, Korvin Testvérek, Goldfaden Márk, ifj. Weisz Manó és T., Gonda és T. stb., stb.

RÁKÓCZY M. TANÁR

Budapest, VI. ker., Csengery-utca 86. szám.

T. Rákóczy M. tanár úrnak Budapestén.

Féltéves kizárólagos használat mellett betűtisztító-sóját minden tekintetben megfelelőnek találván, mint kiűző mosószeret mindenkor a legmelegebben ajánljuk.

Budapest, 1899. november 24-én.

Tisztelettel

PESTI KÖNYVNYOMDA R. T.
Tanár, művezető.

BÖLE JÓZSEF ←

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
Stáhl-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butorasztalosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadlatnak és pontosan eszközöltetnek.

Könyv- és könyvnyomdai
festékgyár.

WÜSTE F.

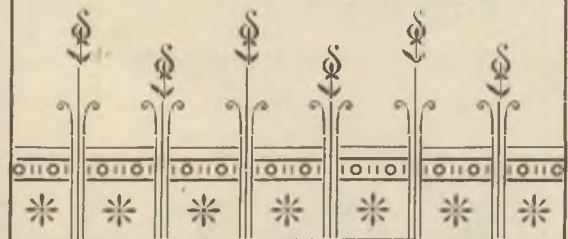
Iroda és raktár:

Budapest, VII., Akácfa-utca 58. sz.

GYÁRT: könyv- és könyvnyomdák részére való fekete és színes, valamint réznyomáshoz szükséges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár. ☞ ☞

☞ ☞ ☞ Kence-gyár.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos ☞

BUDAPEST

VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antika-
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény
4 frt.

*

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

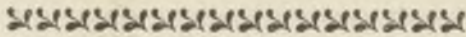

Megjelent!

Magyar Nyomdászok

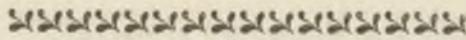
1901. Évkönyve 1901.

Szerkesztő TICHY ÁROS. ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
 Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre.
 ===== XVI. évfolyam. =====

Ára: helyben 1 kor. 40 fil., vidékre 1 kor. 54 fil.

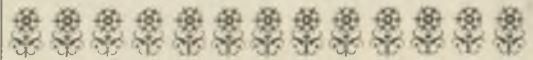
Megrendelhető a Grafikai Szemle kiadóhivatalában: Budapest, V., Hold-utca 7. sz. alatt.

Az Évkönyv megrendelői Firtinger Károlynak

○ ○ ○ ○ ○ A MAGYAR ÁLLAM ○ ○ ○ ○ ○
 NYOMDÁSZATTÖRTÉNELMI TÉRKÉPE

ezimű tanulságos munkáját 30 fillér (vidékre
 ○ ○ ○ 40 fillér) potom árért kapják meg. ○ ○ ○

Most jelent meg a Könyvnyomdászok Szakköre kiadásában:

Ötven esztendő

a magyarországi
 könyvnyomtatás
 közelmúltjából. ○ ○

Irta

Firtinger Károly.

Számos ábrával és hasonmással
 s 14 ivre terjedő szöveggel.

Ára 2 korona.

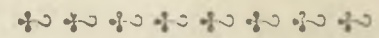
Megrendelhető szerzőnél: Pesti
 könyvnyomda - részvénytársaság,
 Budapest, V., Hold-utca 7. sz.

PÁRIS! ❀

Grand prix-t és két
 aranyérmet kapott

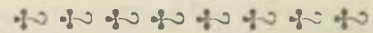
még eddig túl nem szárnyalt
 gyártmányaiért a világhírű ❀

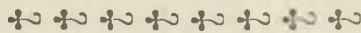
RAKTÁR BUDAPESTEN:

NÁDOR LAJOS

IX., Rákos-utca 11. szám.

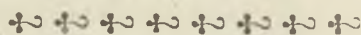
KAST & EHINGER

RAKTÁR BÉCSBEN:

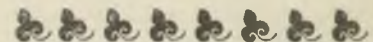
HUGO CARMINE

❀ VII., Burggasse 90. ❀

STUTTGARTI

FESTÉKGYÁR.

REPRODUKÁLÓ-MŰINTÉZET

PHOTO-CZINKOGRAFIA

WOLTITZ

MANFRÉD

ÁUTOTYPIA
PHOTOTYPIA
CHEMIGRAFIA
4-SZÍNŰ NYOMÁS
PHOTOLITOGRAFIA

TELEFON 12899

BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCA 30.

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

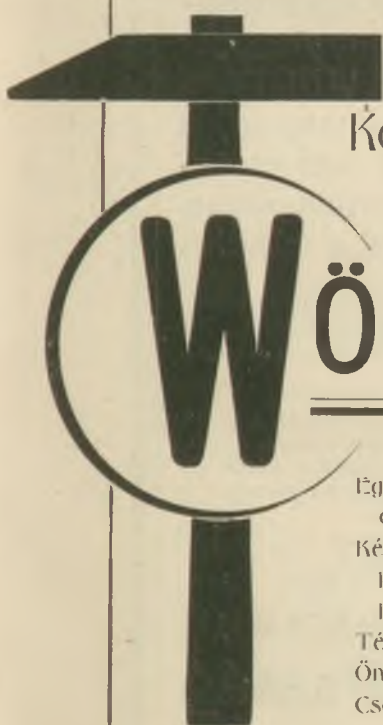
PAPIRGYÁR RAKTÁRA

Budapest
VI. ker., Gyár-utca 64.
Alapított 1899. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
boríték-, csomagoló-,
göngy-, írássz.,
szűrle- és min-
dennemű merít-
telt nyomda-
papirok.

MÁSOLÓ-,
SELYEM-
és VIRÁG-
SELYEMPAPIROK.

Merített író-, okmány-
és könyvpapirok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindennemű lemezek stb.

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Körforgású nyomógépek

BUDAPEST.

újságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására,
főrelevesbített fölcser- és körbenforgó késhajtogató részülékkel.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festék-
dörzsölő hengerrel.

Kétszínű nyomó gépek, 2 festék-szer-
kezettel, 2 vagy négy festékdörzsölő
hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.

Önműködő réskészörülő-gépek.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó- és papírtúró-gépek.

Aranyszó-
dombornyomású- és ri-
vágó-sajtók.

Könyvnyomdal rézlsajtók.

Tömönfődel berendezések.

Könyvnyomdal gyorsajtók.

Transzmisszió-telepek.

Hungária akrczidensz-gyorsajtók.

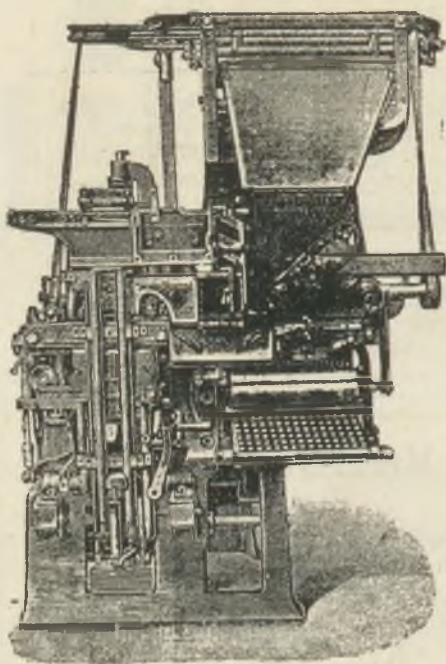
HASZNÁLT GYORSSAJTÓK

alaposan kijavítva és átalakítva, jó-
állás mellett jutányos árért eladó.

LINÖTYPE

a legnagyobb munkaképességű

szedő-, öntő- és osztó-gép.

Munkaképességét semmiféle más szedő-gép sem közelíti meg. Eddig több mint 7500 gép van üzemben. Tőketörlesztése Amerikában és Angliában 5%-ban van megállapítva, miután bebizonyult tény, hogy a LINÖTYPE helyes kezelés mellett egy emberöltőt meghaladó ideig is tart. Az osztással, mivel a gép önműködőleg dolgozik, nem kell bajlódni. Tetszés szerinti sorszélességre lehet rajta szedni, egészen 28 ciceróig. Kezeléséhez csak egy személy kell. Németországban óránként átlag már 9000 betűt szednek rajta. A LINÖTYPE elterjedésének most már mi sem vethet gátat. Felülmúlhatlanságát és nagy munkaképességét semmi sem bizonyítja jobban, mint az a sok utánrendelés, a melyeket a következő cégek tettek:

Budapesti Hirlap, Budapest (10 db).
Münchener Zeitung, München.
Hamburger Neueste Nachrichten, Hamburg.
Saardrukkerij, St. Johann a. d. S.
Pfälzische Rundschau und Generalanzeiger,
Ludwigshafen a. R.
Essener Volkszeitung, Essen a. R.
Generalanzeiger, Würzburg.
Leipziger Tageblatt, Leipzig.
Leipziger Neueste Nachrichten, Leipzig.
Neckar-Zeitung, Heilbronn.

Fränkischer Kurier, Nürnberg.
Hring & Fahrenholtz, Berlin.
Ostdeutscher Grenzboten, Stallupönen.
Louis Schneider & Co., Berlin.
Zeitung für Pommern, Kolberg.
E. Mühlthaler, München.
Annaberger Wochenblatt, Annaberg i. S.
Der Gemeinnützige, Varel, Oldenburg.
Koblenzer Zeitung, Koblenz.
Beobachter, Asehaftenburg.
Generalanzeiger, Remscheid.

Hildesheimische Zeitung, Hildesheim.
Generalanzeiger für Bonn und Umgebung,
Bonn.
Neues Tagblatt, Stuttgart.
Offenbacher Zeitung, Offenbach a. M.
Chemnitzer Tageblatt, Chemnitz.
Neues Wiener Tagblatt, Bécs.
Gehrüder Stiepel, Reichenberg.
Reichswehr, Bécs.
Friedr. Irrgang, Brünn.
A. Edlinger, Innsbruck.

✂✂✂✂✂✂✂✂✂ Bövebb felvilágosítást ad ✂✂✂✂✂✂✂✂✂

a Mergenthali szedőgép-részv.-társaság

vezérképviselete Ausztria-
Magyarország részére

— Gutenberghaus Gebr. Geel, Wien, VII/2.

Szár az Stereotipia.

Pár perc alatt

a készen szállított, száraz stereotip-pépnék a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszésszerűtlen mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő ürességek kitérésére, valamint a lemezek kiszúrásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindenmű teljes tömöntődei felszerelések szállítása.

Erste österr.-ung.

Trocken-Stereotypie

Wien
IV., Paniglgasse 17/a.

*Könyv- és
újság-nyomdáknak
nélkülözhetetlen.*

*Minden kulturállamban
szabadalmazva.*

Magyarországi képviselő

Tanczer József

Budapest
VI., Gyár-utca 62.
Telefon 28-32.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Sólom-utca 13.

Államilag kedvezményezett első magyar
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

47.004. és 53.406. számú
oszt. magyar szabadalmak.

Telefon 56-64.

Gyár, iroda és raktár:
IX., Márton-utca 19. sz.

Készít legjobbj minőségű illusztráció-,
újság-, mű-, díszmű- és mindenféle szines

FESTÉKEKET.

Kitüntetések:

Temesvár 1891. *
Philippopol 1892.
Országos Iparegyesület 1892.
Mill. kiállítás Budapest 1896.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. ☆ Kenczék. ☆ Koromégetés.

Patent gelatin hengeranyag.

Telefon

23—70.

Első Magyar **Betűöntőde**

Ólomzárgyártás ↓ ↓

Mechanikai műhely ↓

Rézléniagyártás ↓ ↓

Tömöntőde ↓ ↓ ↓ ↓

Galvanoplasztika ↓ ↓

Bélyegzőmetszés ↓ ↓

**Részvény-
Társaság**

BUDAPEST

VI., Dessewffy-utca 32.

Egész nyomdai berendezések jutányosan
és gyorsan fogatosítatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

**Könyv- és címzetűkben,
körzetek, rézleániák és kizárásokban,**

továbbá

a legkülönbélebb ékitmények és egyéb nyomdai
fölszerelvényekben.

UJDONSÁG!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT

CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA.

III. BÉLA MAGYAR KIRÁLY EMLÉKEZETE CZ. MŰBŐL.

Nagy-Becserek Grcsits I. Jokly Lipót. Pleitz Fer. Pál utóda (dr. Brajler L. és Mayer R.).	Nyírbátor Friedmann Lipót.	Rózsahegy Salva Károly.	Szegzárd Báter János. Ujfalusy Lajos utóda : Molnár Mór.	Tisza-Füred Kohn Adolf. Weiszmann Sámuel.
Nagy-Bítse Spiegel Samu.	Nyiregyháza Jóba Elek. Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné). Szabolcsi Hírlap nyomdája (tulajd. : Székely Imre).	Salgó-Tarján Friedler Ármin. Pollacsek József.	Székelyhid Kohn Sámuel.	Tolna Weltmann Ignác.
Nagy-Enyed Nagyenyedi könyvnyomda és papírárugyár r.-t.	Nyitra Huszár István. Iritzer Zsigmond. Neugebauer Nándor. Reicheles Lipót.	Sárbogárd Spitzer Jakab.	Székely-Keresztúr Szabó Testvérek.	Tolna-Tamási Jeruzsálem Ede.
Nagy-Kálló Sarkadi József.	Ó-Becse Gavansky M. Löwy Lajos.	Sárvár Stranz János.	Székelyudvarhely Becsek D. Fia. Betegh Pál.	Torda Berla Samu. Füssy és Sztupjár.
Nagy-Kanizsa Fischel Fülöp. Krausz és Farkas. Wajdics József. Weisz L. és F.	Ó-Kanizsa Bruck P. Pál. Schwartz A.	S.-A.-Ujhely Hegyalja-könyvnyomda (tul. : Alexander Vilmos). Landesmann M. és Társa. Löwy Adolf. Pannonia-nyomda (tul. : Jurcsó és Ocskay). Zemplén-nyomda (tulajd. : Ehler Gyula).	Székesfehérvár Debreczeni Gyula. Kaufmann F. Márián Pál. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. Székesfeh. és Vidéke ny.	Torna Rosenblüth Simon.
Nagy-Károly Róth Károly. Sarkadi Nagy Zsigmond. Vider Jakab.	Oravicza Kehrer C. Wunder Károly.	Sárospatak Ev. ref. főiskola nyomdája (hérló : Steinfeld Jenő).	Szemecz Fischer Náthánné.	Török-Kanizsa Bruck P. Pál
Nagy-Káta Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy- Kátán.	Orosháza Pless N. Veres Lajos.	Segesvár Horeth Frigyes. Jördens Testvérek.	Szent-Endre Schwarcz I.	Török-Szent-Miklós Rubinstein Sándor.
Nagy-Kikinda Kiaddó nyomda. (tulajd. : Sedjakov Milán). Milenkovičs István. Radák János.	Orsova Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Selmeczbánya Joežes A. özv.	Szent-Gotthárd Wellisch Béla.	Trencsén Gausel Lipót. Skarnitzl X. Fr.
Nagy-Kőrös Bazsó Lajos. Ottinger Kálmán.	Ó-Széplak Nyitravölgyi gazd. egyesület nyomdája.	Sepsi-Szent-György Jókai-nyomda r.-t.	Szent-Imre Szentés és Vidéke nyom- dája. Vajda Bálint.	Turóc-Szent-Márton Gasparik J. Magyar nyomda (tulajd. : özv. Moskóczy Ferenczné) Turóc-szentmártoni nyomda r.-t.
Nagy-Marton Gellis Henrik.	Paks Rosenbaum Miksa E.	Siklós Harangozó József.	Szent-László Wellisch Béla.	Új-Arad Mayr Lajos.
Nagy-Mihály Landesmann B.	Pancsova Jovanovics Testvérek. Kosanics N. Miklós. Víg Er. Wittigschlager Károly.	Sopron Breiner E. és Fia. Hungária-nyomda. Reininger Ármin. Romwalter Alfréd. Röttig Gusztáv. Török és Kremszner.	Szenicz Bezsó János és Társa.	Újpest Fuchs Antal. Salgó Testvérek.
Nagy-Röcze Büchler Béla.	Pankota Ifj. Bod József.	Stájerlak Rose V.	Szepes-Várallya Buzás Dénes.	Új-Verbászi Verbászi könyvnyomda (tulajd. : Boros György).
Nagy-Szalonta Liebermann Mór. Reich Jakab.	Pápa Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Ref. főisk. nyomda.	Sümeg Horvát Gábor.	Szered Sternér Dávid.	Újvidék Fuchs Emil és Társa. Hirschenhauser Benő. Ivkovics György. Miletics Szvetozár. Popovics Testvérek.
Nagy-Szeben Drotleff József. Krafft W. Reissenberger Adolf. Tipografia r.-t. Tipografia Archiepiscopala.	Pécs Madarász Béla. Pécsi irod. és könyvny. r.-t. Taizs József. Wessely és Horváth.	Szabadka Bittermann József. Hirth és Kladek. Krausz és Fischer. Szahados Sándor. Székely Simon.	Szigetvár Corvina-nyomda. Kozáry Ede.	Ungvár Gellis Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Nagy-Szécsény Glattstein A.	Pécska Ruber István.	Szamos-Ujvár Auróra-nyomda (tulajd. : Todorán Endre). Gör. kath. egyházmegyei nyomda.	Szikszó Blank Simon.	Vác Kir. orsz. fegyintézet ny. Kohn Mór. Mayer Sándor.
Nagy-Szent-Miklós Wiener Náthán.	Perjámos Pirkmayer Alajos. Sedjakov Milán.	Szakolca Neumann, Teszlik és Tsa.	Szilágy-Somlyó Böloni Sándor. Heinlich Weisz Katalin.	Vág-Újhely Brück Samu. Horovitz Adolf. Pannonia-könyvnyomda.
Nagy-Szombat Fiebig József. Goldmann Miksa. Horovitz Adolf. Reisz Sarolta. Winter Zsigmond.	Petrozsény Figuli Antal.	Szarvas Sámuel Adolf. Szikes Antal.	Szill-Badad Fein Sámuel.	Versecz Kehrer Lajos. Kirchner Ernő. Wettl és Veronits.
Nagy-Szőllős Doktor István.	Pozsony Adler Zsigmond. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Eder István. Frevstadt M. L. Katholikus nyomda. Preisak Győző. Wigand K. F.	Szász-Régen Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szolnok Bakos István. Fuchs Lipót. Jász-Nagykún-Szolnok- megyei Lapok nyomdája (tul. : Vezéry Ödön). Wachs Pál.	Veszprém Egyházmegyei könyvny. Köves és Boros. Krausz A. Fia.
Nagy-Tapolcsány Platzko Gyula. Zhorrela Gyula.	Pöstyén Gipsz H.	Szász-Sebes Stegmann János. Winkler Lajos.	Szombathely Bertalanffy József. Egyházmegyei könyvny. Gábrriel Ágoston. Seiler H. utódai : Szele és Breifeld.	Zala-Egerszeg Breisach Samu. Vágó János.
Nagyvárad Ifj. Berger Sámuel. Déry és Boros. Freund Lajos és Társa. Helyfi László. Hönig I. Láng József. Laszky Ármin. Neumann Vilmos. Pauker Dániel. Rákos Vilmos utóda. Sonnenfeld Adolf. Szent László-nyomda r.-t.	Predmár Links M. utóda : Rosen- zweig H.	Szászváros Minerva-nyomda r.-t. Schäser A.	Tab Pfeifer Ignác.	Zala-Szent-Grót Nagy Sándor.
Námesztó Schein M.	Putnok Gaertner Ignác.	Szatmár Litteczky Endre. Morvai János. Nagy Lajosné. Pázmány-sajtó. Weinbergér Testvérek.	Tata Engländer és Társa. Nobel Adolf.	Zenta Kabas Ármin. Schwartz Sándor. Zentai Hírlap nyomdája.
Német-Bogsán Rosner Adolf.	Püspök-Ladány Deutsch Izrael.	Szeged Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Lajos. Gönczi I. József. Schulhof Károly. Traub B. és Társa. Várnay Lipót.	Temesvár Csanád-egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi könyv- nyomda. Freund Gyula. Mangold Sándor. Posagune nyomdája. Moravetz Gyula. Stéger Ernő utódai. Uhrmann Henrik. Union-könyvnyomda (tul. : Ifj. Steiner Károly). Veres Sámuel.	Zilah Seres Samu.
Német-Palánka Kristofek József.	Rácskeve Róde Mihály.	Szeghalom Kovács Antal.	Tenke Maár L. Vilmos.	Zólyom Ifj. Nádossy Gyula. Schlesinger Ignác.
Nezsider Horváth I.	Resicza Eisler József. Hungaria-könyvnyomda.			Zombor Bittermann Nándor. Oblát Károly.
	Rimaszombat Lévai Izsó. Náray I. A. Ráhely Miklós.			Zombolya Wunder Rezső.
	Rozsnyó Kovács Mihály. Sajóvidék nyomdája (tul. : Hermann I.).			Zsolna Áldori Manó.

Megjelent

••••• a •••••

▲▲▲ MAGYAR ▲▲▲
NYOMDÁSZOK
▲▲ ÉVKÖNYVE ▲▲

1901